

Research Paper

The Roots of Divorce in 1380 and 1390 with Emphasis on Comparative Qualitative Method

Zohreh Najafiasl^{1*}

1. Assistant professor, Department of development and social policy, Faculty of social sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

Received: 2022/09/22

Revised: 2023/07/14

Accepted: 2023/07/15

Use your device to scan and read the article online

DOI:

[10.30495/jzvj.2023.31048.3906](https://doi.org/10.30495/jzvj.2023.31048.3906)

Keywords:

Lived Experiences of Separating Couples, Reasons for Divorce, Tehran City, Qualitative Method, Comparative Study

Abstract

Introduction The changes of the past decades have faced the family with new changes and challenges, and the traditional concepts of family life have been threatened. Iranian society has not been exempted from these changes and the rate of divorce has increased in recent years. But due to the speed of changes, the roots of divorce are somewhat different from the previous decades.

Methods: The selected method is a comparative qualitative method and data was collected using semi-structured interview technique with 32 couples who were separating in each decade of 1380 and 1390. The information in the 1380s was obtained from the couples who went to the Vanak family court in Tehran, and the information of the participating community in the 1390s was obtained from the clients of one of the basic lawyers of a court.

Findings: 4 main social, economic, cultural, personal and individual categories and a number of sub-categories were identified in each decade. The main categories are the same in both 1380s and 1390s. But in the 1390s, some sub-categories such as women's infidelity are discussed, which did not exist in the 1380s, and some important sub-categories disappeared in the 1390s due to the erosion of the importance of the family and the reduction of the mediating role of the root families. Like the interference of the root families.

The results indicate that individualism is increasing, away from religious beliefs, decreasing the importance and function of the family in all dimensions, including cases of changes.

Citation: Zohreh Najafiasl, The Roots of Divorce in 1380 and 1390 with Emphasis on Comparative Qualitative Method. Quarterly Journal of Women and Society. 2023; 14 (55): 15-34.

***Corresponding author:** Zohreh Najafiasl

Address: Assistant professor, Department of development and social policy, Faculty of social sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

Tell: 09121150733

Email: [Email: najafiasl@ut.ac.ir](mailto:najafiasl@ut.ac.ir)

Extended Abstract

Introduction:

This study was conducted to examine roots of causes for divorce during the two 2000s and 2010s decades. As the last solution for couples living a harmful and conflicting life, divorce is a serious hazard that threatens family and destroys the marital life of young couples of societies (Gholizadeh et al., 2015, 40). Global social developments over the past decades have led to many changes, challenges, needs, and demands for the family system. Such changes have affected the traditional concepts, as well as private and family lives (Fatehi Dehaghani et al. 2011, 14-15). Iranian society has also experienced such changes and developments. Divorce reasons can be divided into two micro and macro-factors. In the first level, physical, personality, and mental properties, as well as individual natures and motivations are addressed (Aghajani Marsa, 1997, 29). The second type of reasons includes social and structural conditions of society, incompatibility factors, and divorce causes in social classes (Aghajani Marsa, 1997, 28). Bruce Cohen believes that the increased divorce rate in modern communities has resulted from varying values of the society (Cohen, 1991, 133).

Methods

Qualitative methods are used to find subjects' perceptions of their experiences. The comparative methodology is a common method used in human sciences that addresses underlying challenges and problems related to essentialism and adaptation in the social and human phenomenon in all cultures and religions. This method clarifies dimensions and aspects of studied phenomena by criticizing them again paving the way for negotiation and interaction between cultures. This method is based on this philosophy that truth is reflected in the whole world, history, society, and nature. Hence, historical data of the human mind should be faced to discover the truth and new points. Accordingly, a comparative study is a method that helps to find new mental data and to achieve a developed human community in the future.

This method can discuss a problem for the future permanently by introducing new ideas and mental data (Sadeghi Shahir, 2008, 76-77).

The method to achieve this goal is the comparative qualitative method, and data was collected using semi-structured interview technique with 32 couples who were separating in 1380s and 1390s. The participated society in the 2000s comprised those 32 couples referred to family court in Vanak, Tehran, Iran. Information of studied society in the 2010s was extracted from the office of first-grade lawyers of Judicial. Accordingly, the statistical population comprised 64 subjects divided into two categories of the 2000s and 2010s decades. All couples were interviewed and introduced their root caused for divorce. Therefore, transcripts of interviews were coded based on the open method. In open coding, texts and transcripts of interviews were analyzed then the initial concepts were extracted, classified, and compared. Ultimately, categories were obtained.

Results

Considering the many changes that different societies have experienced due to the processes of modernity, the roots of separation in these two decades can be different. At the end of the interviews, four main categories and some subcategories were identified for each decade. The main categories included social, economic, cultural, and personality-individual contexts. Equal economic status is a critical factor while choosing a spouse. If couples are not equal economically and financially, they may experience many problems in their marital lives. There must be equality in economic status, social position, individual and appearance characteristics, as well as cultural cases such as religious beliefs. Such cultural equalities expand agreement between couples. Some people marry to have children believing that family is imperfect in absence of children. Hence, a woman's infertility is considered a defect, and many criticize women due to this deficiency. When a man decides to marry should be able to meet all the emotional and financial needs of his wife and children. Although couples must be honest with each

other, both need privacy that should be respected. Unfortunately, couples sometimes only pay attention to financial issues without respecting love and respect. An objective of marriage is to control relationships between man and woman regulating them in form of family. Family is a substantial pillar of the community. However, such relationships should be done with the satisfaction of couples. For instance, they should not have sex during a woman's period to keep the mental and physical health of the wife. Unfortunately, some men do not care for their wives during this period and make many problems for them. This is a sin in Islamic teachings. Warm and respectful sexual relationships make love between couples, while the absence of such relationships may cause frustration. In modern communities, many traditional values have been removed. According to Islamic Sharia, a man is responsible to meet the financial needs of his wife, while some men do not obey these rules.

Conclusion

Undoubtedly, divorce and separation occur due to various causes, including economic and financial, social, cultural, as well as personality-individual factors. The difference between these underlying factors in the 2000s and 2010s indicate considerable cultural changes in communities. Increasing individualism that has been resulted from western culture and feminist teachings has affected many communities and cultures.

The absence of religious beliefs in some Iranian families exposed to modernization processed over the past decade has led to the destruction of ethics in some of the participants. Many of these influenced people are women and this may cause more adverse effects and consequences because women are responsible to nurture children. Excessive sexual relationships stem from west individualism culture have led to the minor role of children in marital life continuity. Moreover, the disagreements and misunderstandings in the 2000s were rooted in the interference of families and

parents while family functioning was destroyed in the 2010s. If couples feel that their marital relationship is not valuable and pure, they will separate from each other. Such separation in 2010 was rooted in family roles.

مقاله پژوهشی

ریشه های طلاق در دو دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ با تأکید بر روش کیفی تطبیقی

زهرة نجفی اصل^۱

استادیار گروه توسعه و سیاستگذاری اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

چکیده

هدف: تغییرات دهه‌های گذشته، خانواده را با چالش‌های جدیدی روبه‌رو کرده و مفاهیم سنتی زندگی خانوادگی در معرض تهدید قرار گرفته است. جامعه ایران نیز از این تغییرات مستثنی نبوده و در سال‌های اخیر بر میزان طلاق افزوده شده است؛ اما به دلیل سرعت تغییرات، ریشه‌های طلاق با دهه‌های گذشته تا حدودی متفاوت است.

روش: روش منتخب شیوه‌ی کیفی - تطبیقی است و با استفاده از تکنیک مصاحبه نیمه ساختار یافته با ۳۳ زوج در حال جدایی در هر دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ اطلاعات جمع‌آوری شد. اطلاعات در دهه ۱۳۸۰ از زوجینی که به دادگاه خانواده ونک تهران مراجعه کرده بودند و اطلاعات جامعه مشارکت‌کننده در دهه ۱۳۹۰ از مراجعان به دفتر یکی از کلای پایه یک دادگستری به دست آمد.

یافته‌ها: ۴ مقوله اصلی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و شخصیتی، فردی و تعدادی مقوله فرعی در هر دهه شناسایی شدند.

مقولات اصلی در هر دو دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ یکسان است؛ ولی در دهه ۱۳۹۰، بعضی از مقولات فرعی مثل خیانت زنان مطرح است که در دهه ۱۳۸۰ وجود نداشت و بعضی از مقولات فرعی مهم در دهه ۱۳۸۰ به دلیل فرسایش اهمیت خانواده و کاهش نقش میانجیگری خانواده‌های ریشه‌ای، در دهه ۱۳۹۰ از رواج افتاده است، مثل دخالت‌های خانواده‌های ریشه‌ای.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل‌گویی آنست که فردگرایی رو به افزایش است، دوری از اعتقادات مذهبی، کاهش اهمیت و کارکرد خانواده در همه ابعاد از جمله موارد تغییرات است.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۳۱

تاریخ داوری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۴

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

[10.30495/jzv.2023.31048.3906](https://doi.org/10.30495/jzv.2023.31048.3906)

واژه‌های کلیدی:

تجربه زیسته زوجین در حال جدایی، ریشه‌های طلاق، شهر تهران، روش کیفی، مطالعه تطبیقی.

* نویسنده مسئول: زهرة نجفی اصل

نشانی: استادیار گروه توسعه و سیاستگذاری اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

تلفن: ۰۹۱۲۱۱۵۰۷۳۳

پست الکترونیکی najafiasl@ut.ac.ir

مقدمه و بیان مسأله

نهاد خانواده مانند تمامی نهادهای اجتماعی از شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی هر جامعه تأثیر می‌پذیرد. ورود ارزش‌هایی چون فردگرایی و عقلانیت به جامعه شهری ایران که در تناسب با تغییرات اقتصادی و فرهنگی داخلی و جهانی قرار دارد، موجب ایجاد تغییر در الگوهای ازدواج و طلاق شده است. (۱)

افزایش میزان طلاق بعد جهانی داشته و علاوه بر جوامع غربی، در سایر جوامع نیز از گستره و شتابی چشمگیر بر خوردار بوده است (۲). در جامعه ایران از دیر باز تشکیل، انسجام و استحکام بنای خانواده از نظر اجتماعی و مذهبی مورد تشویق و تأکید بود و در فرهنگ ایرانیان، بی‌ثباتی در کانون خانواده مقبولیت اجتماعی و فرهنگی چندانی نداشته است؛ با این حال تحت تأثیر فرایندهای جدید تکنیکی و ارزشی، انسجام خانواده با مسائل جدی مواجه شده که در گذشته مشابه آن در این سطح وجود نداشته، در دهه‌های اخیر بر میزان طلاق افزوده شده است (۳). بررسی روند تاریخی پدیده طلاق در جوامع معاصر نشانگر آنست که هر چه از نظام زمینداری به جامعه صنعتی و سرمایه‌داری نزدیک می‌شویم امکان و فراوانی طلاق افزایش می‌یابد. محو تدریجی و گاه ناگهانی نهادهای خاص، جامعه فئودال، تضعیف خانواده پدر سالار که نگاهدار ارکان خانواده سنتی بوده است و در کنار آن رشد تضادها و تقابل‌های روز افزون اجتماعی باعث فرو ریختن سنت‌های کهن و جایگزینی ارزشهای اخلاقی در اجتماعی تازه می‌گردد و مفاهیم سنتی و شیوه‌ی کهن زندگی خصوصی و خانوادگی را متحول کرده و به مبارزه می‌خواند (۴: ۱۲-۱۳).

تغییرات دهه‌های اخیر در ایران علاوه بر تمایلات درونی، از بیرون هم بسیار متاثر بوده است.

آمارها نشان می‌دهد که با توجه به هرم سنی جمعیت کشور و انفجار جمعیت در دهه ۱۳۶۰، تعداد ازدواج در سالهای ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۱ به اوج خود رسیده که سن ازدواج متولدین دهه ۱۳۶۰ بوده است. از این سال تاکنون، هم تعداد و هم میزان ازدواج رو به کاهش نهاده است؛ اما تعداد طلاق در این سال‌ها تقریباً همیشه رو به افزایش بوده است. (۵).

در این تحقیق با توجه به سرعت گرفتن تغییرات بناست با استفاده از روش کیفی به مقایسه علل طلاق در دو دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ در شهر تهران پرداخته شود؛ البته این یک سؤال ذهنی و کیفی است زیرا دلایل طلاق افراد به اندازه‌ی دلایل عاشق شدن و ازدواج آنها در وهله اول، متفاوت است. با این حال، برخی از مسائل به طور مکرر در میان زوج‌ها به عنوان ریشه طلاق مطرح می‌شود، از جمله درگیری، خیانت، ارتباط ضعیف، ناسازگاری، و فقدان صمیمیت عاشقانه یا رابطه جنسی. سوال اصلی در این پژوهش آن است که این ریشه‌ها در دو دهه گذشته کدام است و با توجه به تغییرات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی چه تغییراتی داشته است؟

هدف تحقیق

مطالعه ریشه‌های طلاق در دو دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ با روش کیفی است.

سوالات تحقیق

۱- علل جدایی در دهه ۱۳۸۰ از نظر زوجین در حال جدایی مراجعه کننده به دادگاه خانواده ونک تهران چه بوده؟

۲- علل جدایی در دهه ۱۳۹۰ از نظر زوجینی که به دفتر وکالت یکی از وکلای پایه یک دادگستری مراجعه کرده بودند چه بوده و گسترش فرایند های مدرنیزاسیون چه تغییراتی را در این حوزه به وجود آورده است؟

۳- تجربه زیسته زوجین در حال جدایی در مدت زندگی مشترک چگونه بوده است؟

پیشینه تحقیق

تحقیقی با حجم نمونه ۱۴۱ نفر در سال ۱۳۹۰ در شهرستان گرگان انجام شده است. نتایج گویای تسلط ارزشهای مدرن بر سنتی بعد از ازدواج است. شدت تغییر و تحول از سوی ارزشهای سنتی به سمت ارزشهای مدرن در مردان بسیار کمتر از زنان این گروه بوده است (۶: ۲۰۴).

نیازی و همکاران (۱۳۹۶) (۷) در مطالعه خود با عنوان "فرا تحلیل مطالعات و تحقیقات پیرامون عوامل مرتبط با طلاق در ایران برای دوره ۱۳۹۶-۱۳۸۶" به طبقه‌بندی و تعیین مهمترین عوامل مربوط با طلاق پرداخته‌اند. نتایج حاصل از تحلیل محتوای بیست مقاله مورد بررسی نشان می‌دهد که عوامل فرهنگی با ضریب تأثیر (۰/۳۱) دارای تأثیر متوسط رو به بالا، در افزایش طلاق است. پس از آن، عوامل اقتصادی با ضریب تأثیر (۰/۲۳) عوامل اجتماعی با ضریب (۰/۱۹) و عوامل فردی با ضریب (۰/۱۴) به ترتیب دارای میزان تأثیر متوسط رو به پایین میزان طلاق می‌باشند.

مولایی (۱۳۹۸): در تحقیقی با عنوان "تاملی جامعه‌شناختی به عوامل گرایش به طلاق در دهه اخیر ایران"، پس از بررسی شرایط ۱۰۰ مقاله علمی- پژوهشی و ۵۰ پایان نامه علمی معتبر و برجسته، ۵۵ پژوهش برجسته بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ برای بررسی علل طلاق در ایران و نتایج فراتحلیل به روی ۲۶۰ آزمون استخراجی از این منابع نشان دادند میانگین اندازه اثر علل فردی ($R=0/398$)، علل ساختاری ($R=0/382$)، علل انتخابی ($R=0/353$)، علل وارده از سوی خانواده و دوستان ($R=0/358$)، علل اجتماعی ($R=0/393$) و علل ارتباطی میان زوجین ($R=0/438$) است که دارای بیشترین میانگین اندازه اثر است. طبق جدول کوهن این اندازه اثر نزدیک به بزرگ است. (۸)

در پژوهشی توسط گایر (۲۰۱۰) (۹) که روی ۴۰۲ مسلمان مطلقه در امریکای شمالی انجام شد، نتایج زیر به دست آمد: بالاترین مقدار پاسخ‌دهندگان در گروه سنی ۲۰ تا ۴۰ سال بوده و در ۵-۲ سال اول ازدواج به سر می‌بردند و در اکثر موقعیت‌ها زنان متقاضی طلاق بودند. دلایل طلاق به ترتیب اهمیت عبارت بودند از ناسازگاری، خشونت شامل خشونت عاطفی، کلامی، فیزیکی و جنسی، سوء استفاده مالی، دخالت خانواده، خیانت. بیشتر طلاق‌ها در ۵ سال اول زندگی اتفاق افتاده بودند.

در پژوهشی که با عنوان دلایل مردم برای طلاق، جنس، طبقه اجتماعی، مدت زندگی و سازگاری توسط آماتر و پرویتی (۲۰۰۳) (۱۰) در سالهای بین ۱۹۷۷-۱۹۸۰ - مبنی بر پاسخ به سوال که چرا

از نظر بروس کوئن میزان طلاق در جوامع نوین افزایش یافته است که ناشی از ارزشهای متغیر جامعه است (13: ۱۳۳).

در این تحقیق نیز بعد از کدگذاری مصاحبه ها، چهار مقوله اصلی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و شخصیتی - فردی به عنوان علل اساسی طلاق در هر دو دهه مطرح است که در یافته ها به طور گسترده به آن پرداخته می شود که هم متأثر از ساختارهای کلان جامعه و تغییرات ارزشی و هم ناشی از ویژگی های فردی است.

روش پژوهش

روشهای پژوهش کیفی می تواند برای آگاهی از درک و فهم شرکت کنندگان از تجربیاتشان مورد استفاده قرار گیرد. از تکنیک های مهم برای جمع آوری اطلاعات در این روش، مصاحبه است.

در پژوهش حاضر اطلاعات از طریق مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته با زوجینی که (۱۶ زوج) در طول دهه ۱۳۸۰ به دادگاه خانواده تهران در میدان ونک مراجعه کرده بودند و قصد جدایی داشتند و همین طور ۱۶ زوج که در طول دهه ۱۳۹۰ به یکی از دفاتر وکالت برای فراهم آوردن مقدمات جدایی مراجعه کرده بودند جمع آوری شد. در این پژوهش به دلیل دغدغه مندی نویسنده نسبت به موضوع طلاق در طی دهه ۱۳۸۰ در قالب مشاهده مشارکتی با زوجینی که قصد جدایی داشتند و به دادگاه خانواده مراجعه کرده بودند، مصاحبه هایی صورت گرفت و اطلاعات دهه ۱۳۹۰ به دلیل علاقه مندی یکی از وکلای پایه یک دادگستری به این موضوع اطلاعات زوجین مراجعه کننده بی نام و با ملاحظات اخلاقی دریافت شد تا ریشه های جدایی و تجربه زیسته آنها در طی این دو دهه مورد مقایسه واقع شود؛

بنابراین مجموع جامعه مشارکت کننده ۶۴ نفر هستند که ۳۲ نفر آنها در دهه ۱۳۸۰ و ۳۲ نفر آنها در دهه ۱۳۹۰ مورد مصاحبه واقع شدند و ریشه های جدایی خود را عنوان کرده اند.

ازدواجشان به طلاق انجامید - انجام گرفت، عمده ترین پاسخ گزارش شده خیانت بوده است.

در تحقیق حاضر ریشه های طلاق در دو دهه مورد عنایت قرار گرفت که نسبت به پژوهش های صورت گرفته در این حوزه از قلمرو زمانی نسبتاً گسترده تری برخوردار است؛ همچنین با نگاهی مقایسه ای به عوامل مؤثر بر طلاق در دو دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ پرداخته شده است که با تحقیقات صورت گرفته از این نظر متفاوت است.

ملاحظات نظری

بطور کلی می توان علت های طلاق را در دو حوزه دسته بندی کرد؛ عامل سطح خرد و کلان. در علل سطح اول، ویژگی های جسمانی، شخصیتی، روانی و در مجموع ماهیت فردی و انگیزه های او مطرح است (11: ۲۹).

طبق تئوری خرد، در چند دهه اخیر، با تغییرات اجتماعی و تقابل سنت و مدرنیته، درخواست نفوذ و کنترل هر یک از زوجین بر سرنوشت خود و خانواده افزایش یافته و این وضعیت، یکی از عوامل مؤثر در ایجاد اختلاف در خانواده بوده است؛ از یک سو، آشنایی زنان با جایگاه حقوقی خویش، کسب استقلال اقتصادی، اشتغال و کسب درآمد و از سوی دیگر، فقدان پذیرش و درک مردان از شرایط جدید و ناآگاهی آن ها از حقوق و تکالیف متقابل زوجین، موجب اختلافات و تعارضات شدید در خانواده شده است؛ همچنین با پیشرفت اقتصادی - اجتماعی و گسترش رسانه ها، زنان از فرهنگ سنتی فاصله گرفته اند و این امر باعث شده است تا آن ها کمتر نقش های سنتی را بپذیرند و در صورت پذیرش، ارزیابی منفی نسبت به نقش خود داشته باشند (12: ۱۱۵).

در علل سطح دوم، تنها شرایط اجتماعی و ساختاری سطح کلان جامعه، عامل ناسازگاری و طلاق در طبقات اجتماعی را شکل می دهد (11: ۲۸).

یکی از مهم ترین نظریه ها در این زمینه، نظریه بحران ارزش ها است. در جوامع انتقالی مانند جوامع درحال توسعه، مشکلاتی در اثر کشاکش سنت و مدرنیته پدید می آید. در این مرحله، عناصر اخلاقی و ارزش های اجتماعی بیش از هر چیز دیگری، تغییر وضع می دهند (12: ۱۱۰).

معرفی جامعه مشارکت کننده در دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰

جدول ۱. مشخصات جامعه مشارکت کننده در دهه ۱۳۸۰

ردیف	سن	شغل	تحصیلات	مدت زندگی	سال جدایی	تعداد فرزند	نحوه آشنایی	شهر تولد	تعداد ازدواج	به لحاظ ظاهری	به لحاظ اقتصادی	به لحاظ فرهنگی
۱	زوجه ۱۳۳۷	کارمند	کارشناسی	۱۲ سال	۱۳۸۴	۱	سنتی	تهران	اول	مرد تا حدودی بهتر	زن بسیار بهتر	معتقد
	زوج ۱۳۴۳	کارمند	ارشد					دامغان	اول	مرد نا حدودی بهتر	زن بسیار بهتر	معتقد ولی ضعیف تر
۲	زوجه ۱۳۴۱	کارمند	کارشناسی	۱۵ سال	۱۳۸۸	۱	سنتی	تهران	اول	شبه	زن بسیار بهتر	معتقد

ردیف	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
زن	زوج	زوج	زوج	زوج	زوج	زوج	زوج	زوج	زوج
۱۳۴۳	۱۳۴۲	۱۳۵۳	۱۳۳۵	۱۳۳۱	۱۳۵۱	۱۳۵۳	۱۳۵۱	۱۳۵۳	۱۳۴۷
سن	۱۳۳۷	۱۳۴۷	۱۳۲۵	۱۳۱۸	۱۳۳۵	۱۳۴۷	۱۳۴۷	۱۳۳۷	۱۳۴۷
مشغل	خانهدار	مهندس	خانهدار	دبیر	خانهدار	مهندس	خانهدار	مهندس	دبیر
تحصیلات	دپلم	کارشناسی	کارشناسی	دپلم	کارشناسی	کارشناسی	کارشناسی	کارشناسی	کارشناسی
مدت زندگی	۰	۲ سال	۲۰ سال	۳۰ سال	۴ سال	۴ سال	۱ سال	۱ سال	۵ سال
سال جدایی	۱۳۸۰	۱۳۸۵	۱۳۸۰	۱۳۸۰	۱۳۸۹	۱۳۸۴	۱۳۷۸	۱۳۸۴	۱۳۸۰
تعداد فرزند	۰	۰	۲	۵	۰	۰	۰	۰	۰
نحوه آشنایی	سستی	سستی	سستی	سستی	دوستی در مهمانی	سستی	دوستی	سستی	دوستی
شهر تولد	تهران	تهران	تهران	آمل	اصفهان	تهران	شیراز	اصفهان	کاشان
تعداد ازدواج	اول	اول	اول	اول	اول	اول	اول	اول	اول
به لحاظ ظاهری	زن بسیار بهتر	زن بهتر	زن بسیار بهتر	زن بهتر	زن بهتر	شبهه	مرد بهتر	مرد بهتر	دختر بسیار بهتر
به لحاظ اقتصادی	شبهه	زن بسیار بهتر	زن بسیار بهتر	زن بهتر	مرد بهتر	شبهه	زن بسیار بهتر	زن بسیار بهتر	مرد بهتر
به لحاظ فرهنگی	معتقد	معتقد مذهبی کمتر	معتقد	غیرمعتقد	غیرمعتقد	معتقد	غیرمعتقد	معتقد بدون انجام فرایض و بی حجاب	معتقد و بی حجاب

ردیف	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶
شغل	دبیر	خانهدار	پلیس	خانهدار	مجموعه فروش
سن	۱۳۳۵	۱۳۳۰	۱۳۳۵	۱۳۳۰	۱۳۵۵
تحصیلات	کارشناسی	زیردیپلم	دیپلم	دیپلم	کارشناسی
مدت زندگی	۳۰ سال	۲۰ سال	۰	۱ سال	۱۰ سال
سال جدایی	۱۳۸۰	۱۳۸۰	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۷۸
تعداد فرزند	۴	۵	۰	۰	۰
نحوه آشنایی	سستی	فامیلی	سستی	دوستی	سستی
شهر تولد	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران
تعداد ازدواج	اول	اول	اول	اول	اول
به لحاظ ظاهری	مرد بهتر	شبهه	مرد بهتر	مرد بهتر	زن بسیار بهتر
به لحاظ اقتصادی	زن بهتر	مرد بهتر	شبهه	زن بهتر	مرد بسیار بهتر
به لحاظ فرهنگی	عدم اعتقاد	بسیار معتقد	کم اعتقاد	غیر معتقد	بی حجاب و اهل نماز و روزه

جدول ۲. مشخصات جامعه مشارکت کننده در دهه ۱۳۹۰

ردیف	۱	۲
شغل	کارمند	کارمند
سن	۱۳۶۳	۱۳۶۴
تحصیلات	کارشناسی	کارشناسی
مدت زندگی	جدايي در زمان عقد	۱۱ سال
سال جدایی	۱۳۹۹	۱۳۹۳
تعداد فرزند	۰	۱ پسر ۱ مرگ
نحوه آشنایی	سستی	سستی
شهر تولد	تهران	تهران
تعداد ازدواج	اول	اول
به لحاظ ظاهری	تقریباً یکسان	زن بهتر
به لحاظ اقتصادی	یکسان و هر دو متوسط	یکسان و هر دو خوب
به لحاظ فرهنگی	معتقد، بی حجاب، اهل نماز و روزه	معتقد، بی حجاب، اهل نماز و روزه

ردیف	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
زینف	زوجه	زوجه	زوجه	زوجه	زوجه	زوجه	زوجه
سن	۱۳۴۸	۱۳۶۹	۱۳۷۸	۱۳۶۳	۱۳۴۳	۱۳۶۹	۱۳۶۲
شغل	پزشک	کارگر	بیکار	خانهدار	کلاس خیاطی	دانشجو	خانهدار
تحصیلات	پزشک عمومی	زیردپلم	زیر دپلم	دپلم	دپلم	دانشجوی دکتری	زیر دپلم
مدت زندگی	۸ سال	جدايي در عقد	۱ سال	۱۲ سال	۲۳ سال	.	.
سال جدایی	۱۳۹۷	۱۳۹۳	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۴	۱۳۹۹	۱۳۹۸
تعداد فرزند	۰ (مرد ۱ فرزند از ازدواج قبلی)	۰	۰ سقط	۰	۲	۰	۰
نحوه آشنایی	دوستی	سستی	سستی	دوستی	سستی	دوستی چت	دوستی در خیابان
شهر تولد	خانخال	تهران	اراک	استان مرکزی	همدان	تهران	خمین
تعداد ازدواج	اول	اول	اول	اول	اول	اول	اول
به لحاظ ظاهری	تقریباً یکسان	زن خیلی بهتر	شبهه	مرد کمی بهتر	شبهه	شبهه	زن بهتر
به لحاظ اقتصادی	مرد بهتر	مرد بهتر	یکسان	مرد خیلی بهتر	مرد گذشته	زن بهتر	زن بهتر
به لحاظ فرهنگی	بی اعتقاد به فرایض دینی - باحجاب	معتقد بی حجاب اهل نماز و روزه	معتقد بی حجاب اهل نماز و روزه	بی اعتقاد به فرایض دینی	عدم اعتقاد	معتقد	معتقد
	بی اعتقاد به فرایض دینی و حجاب	معتقد به فرایض دینی	بی اعتقاد به فرایض دینی	عدم اعتقاد	معتقد	معتقد	غیر مذهبی
							غیر مذهبی

ردیف	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶
زوج	زوج	زوج	زوج	زوج	زوج	زوج	زوج
زن	زن	زن	زن	زن	زن	زن	زن
سن	۱۳۱۳	۱۳۵۲	۱۳۶۲	۱۳۶۶	۱۳۵۸	۱۳۵۳	۱۳۵۲
شغل	منازدار	تعمیرکار	کار عمرانی	خانهدار	مترجم زبان فرانسه	تجزیه انواع کار و خانهدار	طراح طلا و وارد کننده لباسی
تحصیلات	کارشناسی	دبیرم	کارشناسی	دانشجوی ارشد	کارشناسی	کارشناسی	کارشناسی
مدت زندگی	۰	۱۵ سال	۰	۰	۱۰ سال	۲۰ سال	۲۰ سال
سال جدایی	۱۳۹۸	۱۳۱۷	۱۳۹۹	۱۳۹۹	۱۳۹۹	۱۳۹۹	۱۳۹۹
تعداد فرزند	۰	مردو دارای ۱ فرزند از ازدواج قبلی	۰	۰	۱	۱	۱
نحوه آشنایی	دوستی در محل کار	سستی	فامیلی	فامیلی	دوستی	دوستی	سستی
شهر تولد	تهران	تهران	تهران	تهران	تهران	مشهد	تهران
تعداد ازدواج	اول	دوم	اول	اول	اول	اول	اول
به لحاظ ظاهری	شبهه	شبهه	شبهه	شبهه	مرد بسیار بهتر	زن بهتر	زن بهتر
به لحاظ اقتصادی	زن بهتر	شبهه	زن بهتر	شبهه	شبهه	زن بهتر	مرد بهتر
به لحاظ فرهنگی	کمی سابقه مذهبی بیشتر ولی اصولاً هر دو چندان معتقد نبودند	بی اعتقاد	اهل نماز و روزه و بی حجاب	عدم اعتقاد	تقریباً مذهبی	غیر مذهبی	عدم اعتقاد

جهت رسیدن به هدف تحقیق متن مصاحبه‌های انجام شده مورد کدگذاری باز واقع شدند. در کدگذاری باز با تجزیه و تحلیل سطر به سطر متن مصاحبه‌ها، مفاهیم اولیه استخراج شدند و با مقایسه و

دسته‌بندی مفاهیم، مقولات حاصل شدند که در مقولات اصلی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و فردی و شخصیتی به مقولات فرعی پرداخته شد.

جدول ۳. مقولات اصلی و فرعی مستخرج از مصاحبه ها در دهه ۱۳۸۰

مقولات اصلی	مقولات فرعی
مقوله اجتماعی	افراط در میزان معاشرت با خانواده همسران نبود مسئولیت‌پذیری و رعایت حق و حقوق همسران دخالت دیگران عدم اولویت همسران اعتیاد ترس از بالا رفتن سن ازدواج و تن دادن به ازدواج تحمیلی و غیرهمسان
مقوله اقتصادی	مشکلات مالی نداشتن مسکن و خودرو عدم پرداخت نفقه بیکاری استقلال مالی زوجه و چشمداشت زوج به اموال زوجه
مقوله فرهنگی	اختلاف در عقاید مذهبی تفاوت در طهارت و پاکی و پوشش و آداب معاشرت و نحوه پذیرایی (سبک زندگی) خیانت مرد نازایی عدم علاقه عدم توجه به نظرات همسر مصرف الکل و مواد مخدر خسوفت کلامی، بدنی، تهدید، توهین و تحقیر وسواس خساست شخصیت وابسته و عدم استقلال از خانواده پرکردن اوقات فراغت به صورت انفرادی مشکلات ارتباط جنسی و سکس نامتعارف و خودارضایی بیماری روحی چشم ناپاک و تعریف از جنس مخالف در مقابل همسر دروغگویی

جدول ۴. مقولات اصلی و فرعی مستخرج از مصاحبه ها در دهه ۱۳۹۰

مقولات اصلی	مقولات فرعی
مقوله اجتماعی	نبود مسئولیت‌پذیری و رعایت حق و حقوق همسران ورود به حریم خصوصی و عدم توجه به تقدس و آبروی خانواده
مقوله اقتصادی	عدم پرداخت نفقه چشم‌داشت به اموال همسر
مقوله فرهنگی	خیانت زن و مرد اختلاف نظر در مسائل اعتقادی عدم توجه به بهداشت شخصی
مقوله فردی و شخصیتی	تهمت زدن و بددلی مشکلات ارتباط جنسی و سکس نامتعارف و خودارضایی شرب خمر و اعتیاد و دزدی ضرب و شتم و تهدید

مقوله اصلی اجتماعی در دهه ۱۳۸۰

مقولات فرعی

– افراط در میزان معاشرت با خانواده‌های همسران
داشتن روابط خانوادگی متعادل می‌تواند عامل موثری در حفظ روابط همسران باشد. خانواده‌های پدر و مادر می‌توانند به عنوان پناهگاه

یافته‌های پژوهش

در پاسخ به سوال علل جدایی در دهه ۱۳۸۰ مصاحبه ها از جامعه مشارکت کننده در این دهه کد گذاری شدند و چهار مقوله اصلی به عنوان علل مهم استخراج شدند و به تجربه زیسته آنها در قالب کدهای زنده پرداخته شد.

«زن من فقط به فکر خودش. بچه ۴ سال را ول کرده تو خیابون به هوای خودش. اصلا نمی‌گه این بچه می‌ره زیر ماشین؛ غذا نداره. گشته و تشنه چی می‌شه. وقتی تو خیابون پیداش کردم دیدم کارگر شهرداری داره بهش نون و قند می‌ده که بچه تلف نشه».

خانم شماره ۴ گفتند:

«در دوران عقد تصادفی داشتیم که منجر شد یکی از پاهام از اون یکی یک کمی کوتاهتر بشه. شوهرم دو تا پا داشت و دوتا پا هم قرض گرفت و رفت. حالا اگر این اتفاق برای مردها بیافته زن باید بشینه زندگی کنه و اگر نکنه بی‌وفا است ولی مردها دل دارن و جوونی‌شون پرپر میشه».

- دخالت دیگران

استفاده از راهنمایی‌های بزرگان فامیل می‌تواند مانند چراغ راهی برای خانواده‌های جدید راهگشا باشد؛ ولی اگر حد و مرز این راهنمایی‌ها رعایت نشود، خود به عاملی مخرب تبدیل می‌شود. در این خصوص خانم شماره ۱۳ گفتند:

«وقتی از شوهرم ناراحت بودم رفتم خانه مادر شوهرم که عمه‌ام هم می‌شد و به ایشون گفتم تو رو خدا بسرتونو نصیحت کنید خیلی اذیت میکنه. بجای کمک چند تا کلفت و زمخت بارم کرد که یک من رفتم صد من برگشتم. وقتی مرد منم لباس صورتی پوشیدم و شوهرم هم تصمیم به جدایی گرفت که چرا مادرش مرده من صورتی پوشیدم».

- عدم اولویت همسران

طبق قوانین شرع مقدس اسلام بعد از ازدواج اگر چه حق و حقوق خانواده ریشه‌ای باید لحاظ شود ولی اولویت با همسران است ولی متأسفانه بعضی از همسران نمی‌توانند این دو کفه را به خوبی متعادل کنند و گاهی سنگینی این کفه به نفع خانواده‌های ریشه‌ای است.

در این خصوص خانم شماره ۴ گفتند:

«شوهرم از امریکا برگشته بود من دنبالش رفته بودم فرودگاه حدود ساعت ۲ شب بود حتی طلاقت نیاورد تا صبح صبر کنه شبانه رفت در خونه برادرش تا پوستر خواننده خارجی‌ای که دختر برادرش دوست داشت را بهش بده تا اون شاد بشه. اونوقت آمد خونه گفت خسته‌ام. صبح که از خواب بلند شد اول سوغات بچه‌های برادرش را گذاشت تا ادویه برای خاله زن برادرش را آورده بود. بهش گفتم من رنگ لباسمو دوست ندارم و با رنگ دختر برادرت عوض کنم که لباس را از دستم کشید و گفت من دنبال زن با مناعت طبع می‌گشتم. ببین چی نصیبم شد. یعنی حتی به اندازه یک رنگ لباس من مهم نبودم».

- اعتیاد

سوء مصرف مواد مخدر نیز یکی از عوامل مهمی است که می‌تواند نظام خانواده را از هم گسیخته کند. در این خصوص خانم شماره ۱۵ علت جدایی خود را این‌گونه عنوان کردند:

«شوهرم قبل از ازدواج اعتیادش را از هم پنهان کرده بود ولی بعد از ازدواج بطور علنی مصرف می‌کرد. من باید می‌رفتم سرکار تو بیمارستان از صبح تا بعد از ظهر از مریض‌ها پرستاری می‌کردم و گاهی شب‌بخت شب بودم و برای گذران زندگی تو خونه مردم می‌رفتم سرم می‌زدم، آمپول می‌زدم، پانسمان می‌کردم هرچقدر می‌آوردم را شوهرم آتش می‌زد».

مناسبی مطرح باشند که در زمان اختلافات به کمک همسران بیایند ولی اگر میزان روابط آنها از حد مناسب خارج شود، خود می‌تواند عامل تضعیف‌کننده روابط به حساب آید.

زوجه شماره ۴ در این خصوص اشاره داشتند:

«اگر هفته‌ای هفت شب به خانه برادر شوهرم نمی‌رفتم آن هفته هفته نمی‌شد. معلومه هر روز آدم خونه کسی بره دیگه احترام نداره. میوه پلاسیده و آشغالی‌شونو بعد از یک ساعت نشستن می‌داشت جلومون. شوهرم هم که اصلا حالیش نبود که داره به من بی‌احترامی می‌شه».

خانم شماره ۱ هم اشاره داشتند:

«خانواده شوهر داشتن هم مکافاتیه. از شهرستان می‌امدن انگار نه انگار من کارمدم. من می‌رفتم سرکار آنها برای خودشان تو خونه من می‌خوردند و می‌خوابیدند. هر روز هر روز بچه خواهرش تو خونه ما بود و من باید از سرکار آمده خسته چادر به سر غذا درست می‌کردم می‌داشتم جلوی آقا».

همسر ایشان می‌گفتند:

«من جغد نیستم که تنها بنشینم. من دوست دارم دورم شلوغ باشه. مادر و پدرم مگه هر روز اینجا هستند از شهرستان آمدند نباید بیان خونه پرسشون؟!»

البته شایان ذکر است که خانه مسکونی متعلق به خانم بوده و آقا فاقد منزل مسکونی بودند.

خانم شماره ۲ هم در این ارتباط گفتند:

«یادمه خواهر شوهر و دخترهای خواهر شوهرم آمده بودن خونه‌مون. من میوه‌های بزرگ جلوشون گذاشته بودم. طلاقت نیاوردن که برادرشون اینطوری خرج کنه. رو کردن به من گفتن ما دهنمون کوچیکه میوه‌های کوچیک می‌خوریم. شاید مردم که میوه بزرگ می‌خرند برای اینه که دهنشون بزرگه. و همین شد سوزه دعوی آن شب ما. حتی خواهر شوهرم می‌خواست بچه‌مو از من جدا کنه. من سرکار می‌رفتم و مادرم به دلیل سن بالا نمی‌تونستن دخترمو نگه داره و بچه‌مو شوهرم می‌برد خونه خواهرش. دائم در گوش بچه‌ام می‌خوند که فامیل مادرت تو را دوست ندارن و من برای تو زحمت می‌کشم».

- نبود مسئولیت‌پذیری و رعایت حق و حقوق همسران

زمانی که مرد اقدام به تشکیل خانواده می‌نماید، قطعاً باید در خود احساس آمادگی تامین نیازهای عاطفی، اقتصادی و ... همسر و به دنبال آن فرزندان خود را داشته باشد. متأسفانه بعضی از مردان، میان زندگی مجردی و متأهلی خود تمایزی قائل نمی‌شوند و همان رویه‌های دوران مجردی را دوران متأهلی پی می‌گیرند. در این باره خانم شماره ۴ گفتند:

«شوهرم بعد از ۴۰ روز که از عروسی‌مون می‌گذشت، شال و کلاه کرد بره امریکا تا گرین کارتش مشکل پیدا نکنه. رفته بود زود برگرده ولی اونجا چشمش به فامیل و برادرش افتاده بود و مسافرتشو تمدید کرده بود. انگار نه انگار من تازه عروسم و حالا بعد از ۴۰ روز باید ۴۰ روز برم خونه مادرم. قبلیش هم که مثلاً بود انگار نه انگار من تازه عروسم و حق و حقوقی دارم منو به جای ماه عسل برداشت برد خونه دوستاشون در اردبیل تا مادرشو که اونجا رفته بود برگردونه. این شد ماه عسل ما».

آقای شماره ۶ هم در این خصوص گفتند:

– ترس از بالا رفتن سن ازدواج و تن دادن به ازدواج تحمیلی و غیر همسان

سن ازدواج به ویژه برای زنان می‌تواند مولفه مهمی در انتخاب همسر باشد. اگر زنان در سن مناسب ازدواج و باروری نباشند چه بسا بسیاری از مردان مناسب را از دست خواهند داد و گاهی انتخاب‌هایی را انجام می‌دهند که اصلاً با شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و شخصیتی آنها هماهنگ نیست. این مشکل برای خانمهای ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و ۷ به دلایل مختلف وجود داشت. خانم ش ۱ به دلیل این که یک نامزدی نافرجام داشتند و در آن مقطع زمانی این واقعه چندان جامعه‌پسند نبود مجبور شدند با آقای که به لحاظ مالی اصلاً با ایشان هماهنگ نبود همین طور از خودشان ۵ سال کوچکتر بود ازدواج کنند و یا خانم ۲ به دلیل این که خواهران کوچکتری داشتند که برای آنها خواستگار می‌آمد و در خانواده آنها رسم بود که به ترتیب سن دختران، ازدواج صورت گیرد مجبور به ازدواج با فردی شد که به لحاظ اقتصادی بسیار در سطح پایینی بود و یا خانم شماره ۳ با فردی ازدواج کرد که تفاوت ظاهری آنها خیلی به چشم می‌آمد.

مقاله اصلی اقتصادی

مقولات فرعی

– مشکلات مالی

هم کفو بودن به عنوان یک عامل مهم در همسرگزینی مطرح است. وقتی همسران به لحاظ شرایط و موقعیت اقتصادی همسان نباشند می‌تواند مشکلاتی را در طول زندگی زناشویی فراهم آورد. در این خصوص خانم شماره ۱ می‌گوید:

«تمام مخارج ازدواج را خودم دادم. از لباس عروس، حلقه، سرویس جواهر، آرایشگاه و ... فقط یک تاج عروسی آرایشگاه برایم گذاشت که در آن روز مبلغ قابل توجهی بود. شوهرم نتوانست پولش را بده و چون با خودم روز عروسی پول به آرایشگاه نبرده بودم چند ساعت معطل شدم تا مامانم پول را برام بفرسته. وقتی آمدم تو مراسم که در منزل پدری‌ام بود مادرم گفت اگر بدونی چه میوه‌های کم و آنشالی خریدی بود مجبور شدم خودم سریع سفارش بدم و میوه‌ها را عوض کنم. این از روز عروسی سوژه دعوای ما بود که یکی از خانواده تو مرده بود که پول کرایه یک تاج را بدهد».

خانم شماره ۲ هم در این خصوص گفتند:

هر وقت حلقه‌ام را کسی می‌دید خجالت می‌کشیدم ۴ تا برلیان خرده خاکشیر انگار ریخته بودن روش. خب واقعا با حقوق کارمندی بهتر از اون را هم نمی‌تونست بخره.

در این خصوص تعدادی از زنان و مردان مشارکت‌کننده صحبت‌هایی داشتند که مفهوم کلی صحبت‌های مردان بر این نکته استوار بود که «مگه روز اول ما گفته بودیم چی داریم؟ می‌خواستند ما را انتخاب نکنند. ما که نمی‌توانستیم دزدی کنیم».

– نداشتن مسکن و خودرو

داشتن ملزومات ازدواج می‌تواند تا حدودی از مشکلات زناشویی بکاهد. در این خصوص خانم شماره ۱، ۲، ۵ و ۶ که خود دارای منزل و خودرو

بودند گفتند: «تا دعوامون می‌شد به شوهرانمون می‌گفتم از خانه‌های مان برین بیرون و ماشین‌ها را از آنها می‌گرفتم» و این برای آنها عقده‌ای شده بود که مردان مشارکت‌کننده هم به آن اشاره کردند.

– عدم پرداخت نفقه

پرداخت مخارج زن متناسب با شئونات خانوادگی زوجه یکی دیگر از دستورات شرع مقدس اسلام است که عدم رعایت آن نیز می‌تواند در روابط زناشویی آسیب‌زا باشد.

در این خصوص خانم شماره ۴ گفت:

«شوهرم با این که وضعیت بد نبود ولی می‌خواست پول بده برم ابروم و بردارم منو می‌برد تو آفتاب می‌گفت زیر ابرو نداری خوبه، نمی‌خواد بری. یک ماه در تابستان با چند تا سیب سر کردیم به میوه درست و حسابی نمی‌خرید».

آقا شماره ۴ در این خصوص می‌گفت:

«خانم بلد نیست خرج کند. یکسال بخور نون و تره یک عمر بخور نون و کره».

– استقلال مالی زوجه و چشم داشت زوج به اموال زوجه

در شرع مقدس اسلام، زن نسبت به اموال خود حق و استقلال دارد و اگر تمایل نداشته باشد هیچ کس نمی‌تواند آن را مجبور کند تا اموال خود را برای خانواده صرف نماید؛ ولی متأسفانه گاهی مردان وقتی متوجه می‌شوند همسران خود از تمکن مالی برخوردارند سعی می‌کنند از زیر بار مسئولیت هزینه زندگی شانه خالی کنند.

در این خصوص خانم شماره ۴ گفتند: «تا می‌گفتم می‌خوام برم مهمانی و می‌خوام کادو بخرم شوهرم می‌گفت به من چه از پول خودت بخر».

خانم شماره ۱ گفتند:

«همسرم پولهای خود را پس‌انداز می‌کرد تا خونه برای خودش بخره در خونه و زندگی من صفا می‌کرد حتی ماشین زیر پاشو من خریده بودم. بعدش چند تا خونه کوچیک خرید و یک ریال آن به من نرسید. انگار ما با ازدواج کرده بود تا خودش را جمع و جور کنه و بره».

خانم شماره ۳ گفتند:

«روز اولی که رفتیم خرید، به جای این که اول برای من خرید عروسی کنه، رفت سراغ خرید کت و شلوار مارکدار برای خودش و رفت یک ساعت مارک دار و گران امگا را برداشت انگار می‌خواست از من بکشه».

مقاله اصلی فرهنگی

مقولات فرعی

– اختلاف در عقاید مذهبی

همسان همسری نه تنها در خصوص موقعیت اقتصادی، پایگاه اجتماعی، ویژگی‌های فردی و ظاهری مهم است، بلکه در مسائل فرهنگی به ویژه عقاید مذهبی می‌تواند موجب گسترش توافقات زوجین شود.

خانم شماره ۴ در این خصوص اشاره داشتند:

«بعد از عقد یکی از بحثهای اساسی ما این بود که برادرم سر مراسم عقد (عقد تشریفاتی) اگر بهت دست داد باید دست بدی و گرنه خیلی بهش برمی‌خوره، اون سمت پدرم را داره و باید عروسی قاطی باشه

آقای شماره ۵ گفتند:

«از بس به خاطر زیبایی زنم تحقیر شده بودم و منو تحویل نمی گرفت رفتم با یک خانمی ارتباط داشتم.»

خانم شماره ۱۲ گفتند:

«خانمی زیادی هم نکبت است. از بس شستم و پختم و صرفه جویی کردم حتی موهای خودمو خودم می زدم یک کاسه می داشتم و دورش را می زدم. برای بچه هام خودم لباس می دوختم آقا پولاشو جمع کرد فهمیدم با یه زن رابطه داره.»

خانم شماره ۴ گفتند:

«من خیلی احمق بودم. وقتی شوهرم از خارج آمد رفته بود آزمایش ایدز داده بود وقتی جوابش منفی بود تازه به من گفتم. ازش پرسیدم برای چی؟ گفت به اشتباه مسواک برادرمو زده بودم گفتم مگه برادرت ایدز داره گفت نه ولی بالاخره خارجه دیگه احمق.»

مقاله اصلی فردی و شخصیتی

مقولات فرعی

- نازایی

یکی از دلایل ازدواج برای تعدادی از خانواده ها داشتن فرزند است و خانواده را بدون وجود فرزند یا فرزندان خانواده ناقص می دانند. از این رو نازایی زن را به عنوان نقصانی برای وی محسوب می کنند و با شماتت های بی مورد عرصه را برای همسران تنگ می نمایند.

در این خصوص خانم شماره ۱۱ گفتند:

«از بس شماتت کشیدیم دیگه گفتم این زندگی کوفتی را تمام کنم. هر وقت یکی زایمان می کرد همه به من یه طوری نگاه می کردند که حسودیم شده و همسرم وقتی بچه کسی را بغل می کرد مادرش چنان با آه و آفسوس به پسر ناکامش نگاه می کرد و با من چنان رفتار می کرد که احساس می کردم من آدم جانی هستم.»

- عدم توجه به نظرات همسر :

احساس مهم بودن در زندگی می تواند نقش به سزایی در تداوم زندگی مشترک داشته باشد.

خانم شماره ۳ در این خصوص گفتند:

«حتی کارت عروسی را شوهرم با خواهرش انتخاب کردند و گفتند حالا این متن خوبه نوشته بشه یا فلان متن دیگه. جلو جلو می رفتند حلقه و مغازه را انتخاب می کردند و یک راست منو می بردند اون مغازه. انگار من نفهمم.»

در این خصوص خانم شماره ۴ گفتند:

«روز جمعه بودهرچه بهش اصرار کردم بریم یه طرفی گفت خوابم میاد. تا زن برادرش زنگ زدکه بیا یخچال خریدیم و نمیتونیم ببریمش تو خونه بدو آماده شد و رفت.»

- مصرف الکل

مصرف الکل و تغییر خلق و خوی هم می تواند روابط خانوادگی را دچار اختلال نماید.

خانم شماره ۶ گفتند: «هر شب هر شب شوهرم مشروب می خورد و من هم به نجس و پاکی حساسم. خیلی دردسر داشتم که دهنتو آب بکش.»

وگرنه عروسی و عزا فرقی نداره. بعد از عروسی هم این اختلاف عقیده دردسر ساز بود. روز تاسوعا فیلم عروسی را می خواست بیره خونه دخترعمویش تا آنها فیلم را ببینند. بهش گفتم روز تاسوعا فیلمی که سرتاسرش آهنگه را نمی خوام ببیری نشون بدی. اون هم منو سوار ماشین کرد و برد جلوی در خونه مامانم گذاشت و رفت. اصلا قصد آزار منو داشت. هر وقت می رفت خارج و می آمد برای این که تن منو بلرزونه می گفت اونجا پیپزا گوشت خوک خوردم خیلی خوشمنزه بود. هرچه اصرار می کردم نماز بخون، نماز نمی خوند. فقط روزه می گرفت. شاید در طول سال ۱۰ روز نماز می خوند می گفت باید نماز از روی علاقه باشه نه وظیفه و عادت، هر وقت حال خوب داشته باشم می خونم.»

آقای شماره ۱۳ گفتند:

«زنم خیلی روی مخمه. نمی داره دخترام خودشون برای روزه و نماز تصمیم بگیرند. من ماهواره نگاه می کنم دعوا می کنه. آخر سر مجبور شدیم چند ساله خانه هامونو جدا کنیم اون با یک دختر مومن رفتند در خونه دیگه من با دخترهای قرطیم موندیم تو خونه خودمون.»

خانم شماره ۸ می گفت: «من از بچگی چادری بودم وقتی زن این آقا شدم به من گفت حجابتو بردار حرفش را گوش دادم تا زندگیم خراب نشه که باز هم نشد.»

- تفاوت در طهارت و پاکی و آداب معاشرت و نحوه پذیرایی (سبک زندگی)

نگاه فرد به زندگی هم یکی از مولفه های مهم در زندگی زناشویی است که اگر در این خصوص نیز عدم انطباق و یا شباهت وجود نداشته باشد مشکل زا خواهد شد.

در این خصوص خانم شماره ۱ گفتند: «اصلا خانواده شوهر من یلخی هستند. وقتی میریم خونه شون دامغان بچه ام صبحانه تخم مرغ می خواد زورشون می یاد دو تا تخم مرغ درست کنند بهش بدن. ولی وقتی میان تهران باید از شون خوب پذیرایی بشه.»

خانم شماره ۴ گفتند:

«شما اصلا دیدید کسی بار اول که میری خونتس جلوت آبگوشت بذاره آن هم آنقدر کم که کسی جرات نمی کنه دستشو داخل سفره کنه، جاریم اینطوری. وقتی ام میان خونه ما دختر بی ادبش در یخچال را باز می کنه و هرچه می خواد برمی داره یا میره روی تخت من می خوابه که مجبور می شم بعد از این که رفتند ملافه ها را عوض کنم. این احساس راحتی نیست این بی حرمتی و بی اخلاقیه. به نظر من شوهرم هم از فامیلاش بدتر با دست خونی دست می زنه به دستگیره یخچال مجبورم هیچی نگم چون میگه تو دیوونه ای اصلا خون و آب براشون فرق نداره.»

آقای شماره ۱۰ در این خصوص گفتند:

«با خانم رفتیم خارج، آنجا بهش می گم بریم بستنی بخوریم. میگه گرانه حالا بستنی نخوریم چی میشه. معلوم نیست کجا بزرگ شده خوبه پول باباش از پارو بالا می ره، همینطوری پولدار شدند دیگه.»

- خیانت مردان

خیانت مردان یکی دیگر از مواردی است که خانواده را با اضمحلال روبه رو می سازد. در این خصوص خانم شماره ۳ گفتند: «بعد از عقد متوجه شدم شوهرم قبلا ۶ ماه با زنی ازدواج کرده.»

– خشونت کلامی، بدنی، تهدید، توهین و تحقیر

زن در شرع مقدس اسلام به عنوان ریحانه خطاب شده و رعایت احترام و حقوق وی بر همسرش واجب است. ولی متأسفانه گاهی از این حق طبیعی محروم می‌ماند. البته گاهی مردان نیز دچار چنین بی‌حرمتی می‌شوند.

در این خصوص خانم شماره ۴ گفتند:

«۲۳ روز از ازدواجمون گذشته بود. رفته بودم پانتختی دوستم. وقتی از آنجا برگشتم فرصت نکردم قطره چای که روی گاز ریخته بود را پاک کنم. وقتی شوهرم از سر کار آمد موهای منو گرفت و برد کنار گاز و گفت هر وقت می‌خواهی بری مهمانی قبلش باید تمام کاراتو کرده باشی و زد تو صورتم که خون دماغ شدم و خون از لباس مهمانی‌ام می‌چکید». ایشان ادامه دادند «شوهرم با این که تحصیلم کرده است ولی خیلی بد دهنه وقتی بهش گفتم داری منو می‌کشی گفت بمیر آشغال گوشت ارزون بشه و تا اعتراضی می‌کردم منو می‌ترسوند که الان میرم در خونه مادرت. منم از ترس قلب درد مامانم لال می‌شدم»

خانم شماره ۵ دلیل ضرب و شتم همسرش را به تفاوت ظاهری‌شان با همسرش نسبت می‌داد. ایشان گفتند:

«هر وقت بیرون می‌رفتم بدبختی شروع می‌شد. همه به طوری به من نگاه می‌کردند که خاک بر سرت نونت کم بود آبت کم بود زن این هیولا شدی. وقتی می‌رسیدیم خونه عقده‌هاشو خالی می‌کرد یکبار چنان منو زد که پام شکست. یکبار تو ماشین نشسته بودیم آهنگ ستار را گذاشته بود. من گفتم چه صدایی با این صدا آدم میره عرش. کنار اتوبان منو پیاده کرد گفت برو بیرون رفتی عرش سرت به طاق ماشین نخوره. دائم می‌گفت از دامن ناپاک مادرت به دنیا آمدی اینطوری هستی». آقای شماره ۱ گفتند: «خانم خیلی عصبانی است یکبار دعوامون شد دم کتری بود آب کتری را روی شکمم ریخت و شکمم سوخت».

– وسواس

وسواس یکی دیگر از عوامل مخرب در زندگی زناشویی است که می‌تواند مشکلات زیادی ایجاد کند.

– آقای شماره ۱ در این خصوص گفتند:

«خانم پول را آب می‌کشد و اگر بره سوار تاکسی بشه و احساس کنه کسی که کنارش نشسته نجسه سرکار نمی‌ره و برمی‌گرده خونه خودش را آب می‌کشه».

آقای شماره ۵ گفتند:

«اگر با دستی که آشغال را دم در گذاشتم نون بخرم من و نون را می‌اندازه بیرون. بچه‌های من اصلاً بچگی نکردند چون از نظر خانم همه میکروب دارندو نجس هستن».

آقای شماره ۱۰ گفتند:

«دستمال پاک کردن هر تیکه از خونه به چیزه خدا نکنه دستمال یه جا را به جای دیگر بزنی».

– حساسیت

تامین نیازهای مادی خانواده یکی از وظایف مهم مردان است که شرع مقدس اسلام هم بر آن تأکید داشته است.

خانم شماره ۷ گفتند:

«با وجود این که همسر من وضعیت مالی خوبی داشت برای یک بسته نان فانتزی که از نظرش گران بود، منو فرستاد برم پیش بدم».

خانم شماره ۴ گفتند:

«یه روز رفته بودیم بیرون دیدم دارند بلال می‌فروشند گفتم بلال بخیر. رفت و برگشت دیدم بلال نخریده گفتم چرا نخریدی؟ گفت ۲۰۰ تو من می‌ده فردا از میدون می‌رم اونجا ۵۰ تومن».

– شخصیت وابسته و عدم استقلال از خانواده

بلوغ فکری عامل بسیار مهمی در حفظ خانواده است.

خانم شماره ۷ گفتند: «با اینکه شوهرم از من ۱۶ سال بزرگتره و سنی از من گذشته اگر هر روز برای هرچی از مامان و خاله‌اش کسب تکلیف نکنه کاری انجام نمی‌ده».

– پرکردن اوقات فراغت بصورت انفرادی

اگر زن و مرد به هم علاقمند باشند قطعاً تمایل دارند لحظات خوششان را در کنار هم سپری کنند.

در این خصوص خانم شماره ۴ گفتند:

«هر جمعه شوهرم با دوستاش شال و کلاه می‌کرد و می‌رفت کوه و من نصفه شب باید از خواب بلند میشدم تا برایشون نون و پنیر و خرما و میوه آماده می‌کردم. وقتی یکبار از من خواستم منو ببره و برد بعدش گفت پول تله کابین زیاد می‌شه».

– مشکلات ارتباط جنسی و سکس نامتعارف و خودارضایی

یکی از عوامل ایجاد محبت بین زوجین داشتن روابط جنسی گرم و محترمانه است که نبود آن موجب سرخوردگی می‌شود.

در این خصوص خانم شماره ۱ گفتند:

«شوهرم هر شب می‌رفت روی کانپه می‌خوابید وقتی بهش می‌گفتم چرا نمیای سرجات بخوابی می‌گفت من شربت معده می‌خورم و غریزه جنسی‌ام از بین رفته. بعدش کاشف به عمل آمد که سرش جای دیگری گرمه».

خانم شماره ۴ گفتند:

«در سکس شوهرم اصلاً منو لحاظ نمی‌کرد. فقط فکر خودش بود. گاهی هم که قهر می‌کردم می‌گفت منو با این چیزا نترسون من خودم بلدم چطور نیازمو برآورده کنم».

خانم شماره ۷ گفتند: «تا مدت‌ها بعد از ازدواج پرده بکارتم کامل از بین نرفته بود چون شوهرم می‌ترسید اگر روابط جنسی زیاد داشته باشه پیر بشه».

– بیماری روحی

اثرات کمبود محبت در طول زندگی قابل توجه است.

در این خصوص خانم شماره ۴ گفتند:

«وقتی شوهرم سرما خورده بود، نصفه شب بلند شدم برایش آب پرتقال گرفتم تا با آنتی بیوتیکش بخوره. عوض تشکر به من گفت از من چی می‌خواهی؟ از بس از مادرش محبت ندیده بود فکر می‌کرد هرکس بهش محبت کنه از من چیزی می‌خواد».

– چشم ناپاک و تعریف از جنس مخالف در مقابل همسران

نگاه ناپاک به جنس مخالف می‌تواند زندگی زناشویی را دچار مشکل کند. در این خصوص خانم شماره ۶ گفتند:

از این موضوع هراسان بود. این در حالی است که اسلام زن و مرد را لباس همدیگر دانسته که عیب‌های هم را می باید بپوشانند.

مقاله اصلی اقتصادی

مقولات فرعی

- عدم پرداخت نفقه

تامین مخارج زندگی زن از وظایفی است که شرع مقدس اسلام آن را برعهده مردان قرار داده است ولی گاهی چنین عمل نمی شود. خانم شماره ۹ در این خصوص گفتند: «شوهرم از من تقاضای تمکین خاص داشت ولی حاضر به پرداخت نفقه بود. معلوم نیست من زنش بودم یا نه».

همینطور خانم شماره ۸ گفتند: «علاوه بر این که شوهرم به من نفقه‌ای نمی داد خرج خودش را انداخته بود گردن بابام و در خونه بابام اتراق کرده بود تا یک ریال خرج نکنه».

خانم شماره ۲ گفتند: «شوهر من اینقدر بی غیرته که حتی می گه برو غسلتو تو خونه بابات بکن تا آب تو خونه اش مصرف نشه».

خانم شماره ۵ گفتند: «شوهرم بیکاره. تو شهر که نمی شه بی پول زندگی کرد. برای همین من کیف قاب شدم».

- چشم‌داشت به اموال همسر :

متأسفانه در بعضی از موارد همسران صرفاً مسائل مالی را مدنظر قرار می دهند و احترام و عشق و علاقه کاملاً تحت شعاع مسائل اقتصادی قرار می گیرند.

زوج شماره ۷ عنوان کردند:

«بعد از ۳۲ سال زندگی وقتی ورشکست شدم خانمم مرا از خانه بیرون انداخت. قبل از ورشکستگی دو فقره خانه و زمین به خانمم داده بودم ولی آن را به عنوان مهر در نظر نگرفته بودم و ازش امضایی نگرفته بودم. خانمم از من شکایت کرد و دوباره تقاضای مهر کرد».

چشم‌داشت زوج به اموال خانواده زوجه نیز شق دیگر ماجراست. زوجه شماره ۸: «شوهرم مدتها در خانه مادرم زندگی می کرد تا پولاشو پس انداز کنه. انگار می خواست از خانواده من بکشه».

مقاله اصلی فرهنگی

مقولات فرعی

خیانت زن و مرد

به دنبال مدرن شدن جوامع، بسیاری از ارزشهای جامعه ی سنتی موضع سست تری پیدا کرده است.

در مورد خانواده شماره ۸ باید گفت که زوج با یکی از فامیل های زوجه ارتباط داشته و زوجه به تلافی با مردی تماس تلفنی برقرار کرده بود و زمانی که به دادگاه مراجعه کرده بودند، زن مجبور شده بود بخشی مهمی از مهریه خود را ببخشد که بعد از بخشش، پدر زوجه برای زوج چاقو کشیده بود و زوج مجبور به پرداخت آن بخش از مهریه شده بود که قبلاً همسرش به آن بخشیده بود.

خانم شماره ۱۴ در این خصوص گفتند:

«شوهرم هر وقت بیرون می رفتیم چشمش تو ماشین زنهایی بود که کنار ماشین ما در ترفیک بودند اینقدر بهشون نگاه می کرد که عصبی می شدم. هر مهمانی می رفتیم از بعضی از زنها تعریف می کرد».

- دروغگویی

عدم شفافیت در زندگی باعث عدم همدلی زوجین می شود. در این خصوص خانم شماره ۴ گفتند: «به شوهرم گفتم پول ندارم بهم پول بده، گفت ندارم حالا فردا حالا پس فردا. رفتیم سوار ماشین شدیم یک دفعه ترمز کرد دیدم یک بسته پول قل خورد آمد زیر پاش. پولش رو گذاشته بود زیر صندلی ماشین».

گاهی دروغگویی همسران از کنترل نابجای آنها نیز اتفاق می افتد. آقای شماره ۴ گفتند:

«در روزهای اولیه ازدواج دم در خونه کشیک می کشیدم ببینم خانمم کجا میره می دیدم می ره سوپر خرید می کنه یا میره خونه مادرش. ولی وقتی از سرکار برمی گشتم و ازش می پرسیدم امروز کجاها رفتی می گفت خونه بودم».

در پاسخ به سوال علل جدایی در دهه ۱۳۹۰ مصاحبه ها از جامعه مشارکت کننده در این دهه کد گذاری شدند و چهار مقاله اصلی به عنوان علل مهم استخراج شدند و به تجربه زیسته آنها در قالب کدهای زنده پرداخته شد.

مقاله اصلی اجتماعی در دهه ۱۳۹۰

مقولات فرعی

- نبود مسئولیت پذیری و رعایت حق و حقوق همسران

زمانی که مرد اقدام به تشکیل خانواده می نماید، باید در خود احساس آمادگی تامین نیازهای عاطفی، اقتصادی و ... همسر و به دنبال آن فرزندان خود را داشته باشد. در خصوص عدم مسئولیت پذیری در تامین نیازهای اقتصادی خانم شماره ۱۲ گفت:

«شوهرم می گفت مگه عروس چند روزه بهش مهر تعلق می گیره و برای فرار از این بدهی اش مال و اموالش را بشکل صوری به مادرش واگذار کرده بود تا حق و حقوق من را ندهد».

- ورود به حریم خصوصی و عدم توجه به تقدس و آبروی

خانواده

اگر چه مردان و زنان در یک خانواده می باید در نهایت شفافیت در کنار هم زندگی کنند ولی به هر حال ورود به حیطه هایی که کیان خانواده را دچار تزلزل می کند می تواند بسیار آسیب زا باشد.

زوجه شماره ۹ در این خصوص گفت:

«چون فهمیده بودم شوهرم با زنی در ارتباط است در کیفش دستگاه شنود گذاشته بودم تا حرفهاشونو بشنوم» و آن مکالمات را در حضور همگان مطرح می کرد.

زوج شماره ۸ همسر خود را به واسطه یک فیلم خانوادگی مرتب آزار می داد. در یک جمع خانوادگی، خانواده خانم حجاب نداشتند و چند نفری نیز در آن جمع رقصیده بودند و همین باعث شده بود که ضعفی از خانم به دست آورده باشد و خانم نیز به واسطه وجه خاص خانوادگی

«من چند روزی رفته بودم کربلا کسی به من گفت که زنمو با یک مرد در یک پارک دیدند که داشته با آن مرد دست می‌داده». البته این آقا در ادامه گفتند: «مادرزمن به من نظر داره، چون تفاوت سنی من و مادر زنم کمه اون به من نظر داره».

ارتباط جنسی

- سکس نامتعارف و خودارضایی

یکی از اهداف ازدواج کنترل روابط بین زن و مرد در حیطه و چارچوب خانواده است که بسیار مقدس و دارای اهمیت است؛ ولی همین روابط مقدس باید در روزهایی از ماه که زوجه دارای عذر شرعی است می‌باید متوقف شود تا سلامتی روحی و جسمی زوجه مورد عنایت قرار گیرد. متأسفانه بعضی از همسران شرایط خاص زنان را در این دوره خاص رعایت نمی‌کنند و مشکلاتی را ایجاد می‌کنند که از نظر اسلام نیز امر نادرست به حساب می‌آید.

زوجه شماره ۱۲ در این خصوص گفت: «همسرم همیشه در ایام مشکل دار از من تقاضای ارتباط داشت، من به خاطر این مسئله دچار بیماری شدم».

خانم شماره ۱۵ گفت: «شوهرم همه عیبی داشت. دائم جلوی ماهواره پهن بود و تا نصفه شب نمی‌آمد سرچاش بخوابه و با فیلم‌های سکسی ماهواره خودش را ارضاء می‌کرد. اگر هم می‌خواست با من باشه بالاخره یک بلایی به سرم می‌آورد که باید ماهها درگیر دوا و دکتر باشم تا دسته گل آقا را درست کنم. دائماً عقونت داشتم».

خانم شماره ۱۶ گفت: «از سکس با همسرم حالم به هم می‌خورد اینقدر سرمو در آشنیزخانه گرم می‌کردم تا بکپه».

خانم شماره ۴ گفت: «من اصلاً دوست ندارم با همسرم سکس داشته باشم، آخه تو پاش یک سوختگی شدید داره که حالمو بد می‌کنه».

خانم شماره ۱ گفتند: «شوهرم عادت بد جنسی داره. خودارضایی می‌کنه و به من توجهی نمی‌کنه».

- شرب خمر و اعتیاد و دزدی

یکی از پیامدهای دوری از اعتقادات مذهبی و اخلاقی شرب خمر و سوء مصرف مواد مخدر است که متأسفانه این کژرفتار اجتماعی در بین زنان هم رو به افزایش گذاشته است.

در این خصوص خانم شماره ۱۵ گفت: «من که روزی با شوهرم سر مشروب خوردن دعوا می‌کردم که چرا اینقدر تو مهمونی می‌خوری که بعدش حالت اینقدر بد بشه که دعوامون بشه. حالا خودم مشروب خور شدم».

آقای شماره ۱۵ گفت: «خانمم با دوستاش گرس می‌کشه. دیگه اینو نمی‌تونم تحمل کنم».

خانم شماره ۵ گفت:

«شوهرم از خونه مادرم دزدی می‌کنه. خودم هم تو خیابون کیف می‌زنم».

خانم شماره ۳ در این خصوص گفت: «شوهرم دائم الخمر است. پسرش هم که ازدواج قبلی‌اش هست دزده. هرچند وقت یکبار که میاد خونه ما زندگی ما رو می‌دزده و میره».

- ضرب و شتم و تهدید

خانواده سالم، خانواده‌ای است که در آن زوجین احساس امنیت کنند.

«شوهرم من و بچه‌امو روزهای تعطیل تنها می‌داشت و می‌رفت کوه وقتی برمی‌گشت می‌دیدم قمقمه‌اش جای مانیک روشه. بهش می‌گفتم این چیه می‌گفت یه خانم محترم تشنه‌اش بود بهش آب دادم. فقط خانمهای محترم از ایشان آب می‌خوان».

آقای شماره ۱۵ گفتند:

«من یک غلطی کردم برای یه خانمی یک ساعت رولکس خریدم و باهاش رابطه داشتم حالا خانمم هر شب هر شب خودشو درست راستی می‌کنه، آرایش می‌کنه میره بیرون».

آقای شماره ۱۶ گفتند:

«هی بهش می‌گن تو چه خوشگلی شبیه لیلا فروهری دچار توهم شده».

خانم شماره ۳ گفتند: «شوهرم معلوم نیست من زن چندشم، الان هم هر روز با یکیه».

خانم شماره ۱ گفتند: «شوهرم با یکی از بستگانسون ارتباط داره. تازه فهمیدم دختره خیلی خوشگله».

- اختلاف نظر در مسائل اعتقادی

همسان همسری نه تنها در خصوص موقعیت اقتصادی، پایگاه اجتماعی، ویژگی‌های فردی و ظاهری مهم است، در مسائل فرهنگی به ویژه عقاید نیز می‌تواند موجب گسترش توافقات زوجین شود.

خانم شماره ۱۲ با ناراحتی از این موضوع صحبت کرد. ایشان از تفاوت عقاید خود و همسرش گفت:

«همسرم اجازه نمی‌داد من شهای احیاء، جوشن کبیر بخوانم و کانال تلویزیون را عوض می‌کرد».

خانم شماره ۱۳ گفت: «شوهرم به من می‌گفت جلوی فامیل روسریتو بردار».

خانم شماره ۲۳ گفت: «شوهرم اصلاً دین نداره رفتیم مشهد یک زیارت نرفت و جلوی خانواده‌ام بدون وضو الکی نماز خونده».

مقاله اصلی شخصیتی و فردی

مقولات فرعی:

- عدم توجه به بهداشت شخصی

آراسته بودن زن و مرد برای یکدیگر یکی از موضوعات مهمی است که در خانواده همسران باید به آن توجه کنند.

خانم شماره ۱۵ گفت:

«شوهرم مهندس اونوقت من باید بهش بگم مسواک بزن، حموم کن. بعد میگه تو اگر منو دوست داری باید همه جوره منو دوست داشته باشی».

تهمت و بددلی

تهمت یکی از ویژگی‌های رذیله انسانی است که در تعابیر آن را مشابه خراب کردن خانه خدا عنوان کرده‌اند که در روابط انسانی می‌تواند بسیار آسیب زا باشد.

زوجه شماره ۱۲ در این خصوص گفت:

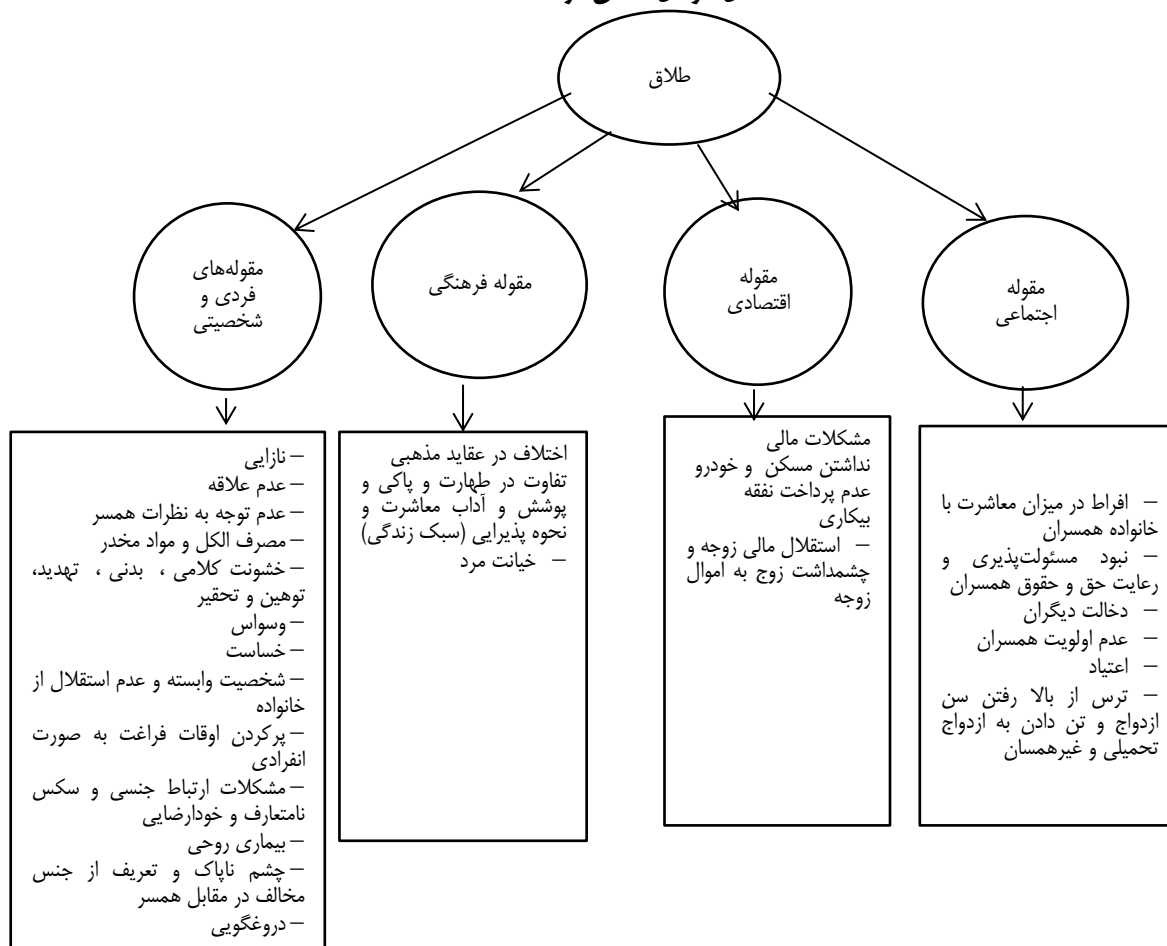
«شوهرم به من تهمت می‌زند که من از خانه‌اش طلا دزدیده‌ام».

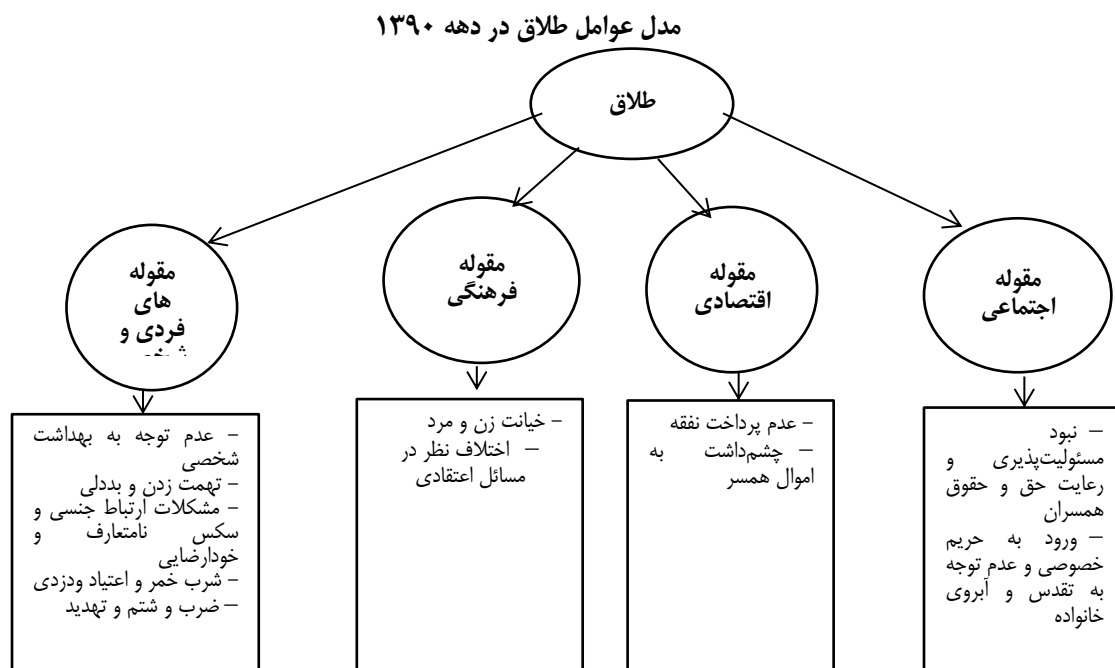
گاهی تهمت از حیطه مسائل اقتصادی و مالی خارج شده و شکل و شمایل ناموسی به خود می‌گیرد. زوج شماره ۱۱ در این باره گفت:

خانم شماره ۱ گفت: «شوهرم منو می‌بره پشت بام و روی سرم آب سرد می‌ریزه و تا می‌خورم منو می‌زنه. البته بی‌خود و بی‌جهت». همانطور که در مدل‌های ارائه شده مشاهده می‌شود مقولات اصلی در خصوص ریشه‌های طلاق در هر دو دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ یکسان است و در قالب عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و فردی و شخصیتی می‌گنجد. ولی در دهه ۱۳۹۰، بعضی از مقولات فرعی مثل خیانت زنان مطرح است که در دهه ۱۳۸۰ وجود نداشته و بعضی از مقولات فرعی مهم در دهه ۱۳۸۰ به دلیل فرسایش اهمیت خانواده و کاهش نقش میانجیگری خانواده‌های ریشه‌ای، در دهه ۱۳۹۰ از رواج افتاده است؛ مثل دخالت‌های خانواده‌های ریشه‌ای که می‌توانست نقش شمشیر دو لبه‌ای را ایفا نماید، هم در جهت نقش میانجیگری و هم مداخله‌گری.

خانم شماره ۱۲ در این خصوص گفت: «شوهرم برای اذیت من، خانه‌ای در پردیس گرفته بود و مرتباً من را تهدید می‌کرد که در تونل‌های پردیس می‌کشم و می‌اندازمت کنار تونل». خانم شماره ۱۵ گفت: «دائماً شوهرم منو تهدید می‌کنه که اگر چاقی بشی طلاق می‌دم انوقت خودش مثل خرس می‌مونه». خانم شماره ۴ گفت: «من به خاطر تموم شدن مشکلات قبیله‌ای زن و شوهرم شدم. حالا تا حرف می‌زنم برادر شوهرم کوکتل درست می‌کنه و میاندازه تو خونه مادرم». خانم شماره ۲ گفت: «شوهرم مشکل روحی داره. چنان منو می‌زنه که صورتم پر خون می‌شه. من که شک دارم پسر ۹ ساله‌ام اون نکشته باشه. مگه بچه ۹ ساله اینقدر بچه‌است که برق بگیردش.»

مدل عوامل طلاق در دهه ۱۳۸۰

بحث و نتیجه گیری

شکی نیست که پدیده جدایی و طلاق معلولی است که علت‌های گوناگون دارد. عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و شخصیتی و فردی از جمله آن است. این عوامل در دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ تا حدی از اهمیت متفاوتی برخوردارند که حاکی از تغییرات فرهنگی شتابان در جوامع است. اگرچه دلایل اصلی طلاق در دو دهه گذشته یکسان است اما تحولات ارزشی همراه با الگو برداری از مدل‌های خانواده غربی سبب شده دلایل جدیدی در دهه گذشته نسبت به دو دهه قبل مطرح شود. جوامع در حال گذار، چون ایران، در جریان تغییرات شتابان جوامع دچار تحولات ارزشی فراوانی می‌شوند. در تحقیق نیازی و دیگران ۱۳۹۶ هم عامل فرهنگی به عنوان مهمترین عامل در ایجاد جدایی زوجین عنوان شده است.

فردگرایی رو به ازدیاد که زاینده فرهنگ غربی و آموزه‌های پوسیده فمینیستی است، جوامع گوناگون را با شدت و ضعف مورد تاخت و تاز قرار داده است و فرهنگ جوامع را درمی‌نوردد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد در دهه ۱۳۹۰ تأکید افراطی بر مفهوم "انتخاب فردی" از سوی زوجین از تقدس خانواده تا حدود زیادی کاسته است؛ این روند در طبقات بالای اجتماعی-اقتصادی بیشتر مشهود است و باعث دلسردی از زندگی زناشویی شان میشود. دنبال کردن آرزوهای فردی، سست شدن اعتقادات مذهبی و فرسودگی کارکردهای خانواده ریشه‌ای به عنوان نقش میانجیگر همگی در این روند موثر هستند.

در دهه ۱۳۸۰ عمده اختلافات در اثر حضور و دخالت بی‌مورد خانواده‌های ریشه‌ای بود، در دهه ۱۳۹۰ به دلیل کم‌رنگ شدن کارکرد خانواده، زن و مرد وقتی احساس می‌کنند این رابطه ناب گذشته وجود ندارد، اقدام به جدایی می‌کنند و از نقش خانواده ریشه‌ای در میانجیگری بسیار کاسته شده است.

اگرچه ارتباطات خانوادگی و حضور موثر خانواده‌های ریشه‌ای در شروع و دوام خانواده‌های جدید بسیار موثر است، ولی اگر این روابط در حد افراطی آن صورت بگیرد، این مجوز برای بعضی از خانواده‌های ریشه‌ای ایجاد می‌شود که به دلیل روابط تنگاتنگ خانوادگی و گاه دادن کمک‌های مالی به فرزندانشان در خصوصی‌ترین موضوعات زندگی آنها دخالت کنند، که می‌تواند آثار مثبت آنها به عنوان میانجی را خنثی کرده و نتیجه معکوسی ایجاد نماید. در این گونه خانواده‌ها، اغلب مردان در مقابل همسران خود مسئولیت‌پذیری کافی نداشته و قربت بیشتری با خانواده‌های خود دارند تا همسرانشان. گایر نیز در تحقیق خود در سال ۲۰۱۰ بر تأثیر دخالت خانواده‌ها در بروز طلاق تأکید داشته است. در هر دو دهه، عامل اقتصادی به عنوان عامل موثری نقش ایفا می‌کند و مسئولیت‌ناپذیری مردان باعث شده توقعات نابجایی از زنان برای تامین معاش خانواده به وجود بیاید. از جمله بدیهیات در روابط زناشویی که دین مقدس اسلام هم بر آن تأکید دارد، نفقه است که اغلب در بین تعداد زیادی از مصاحبه‌شوندگان زن، رعایت نشده است.

از طرفی کم‌رنگ شدن اعتقادات مذهبی در دهه گذشته در بعضی از خانواده‌های ایرانی که بیشتر در معرض فرایندهای مدرنیزاسیون هستند، باعث فرسایش اخلاقیات در بعضی از اعضای مشارکت‌کننده شده است و زنان را نیز وارد این جرگه کرده است که می‌تواند تبعات سهمگین‌تری داشته باشد و بر بی‌اعتمادی زوجین دامن‌بزند زیرا زنان رسالت تربیت فرزندان را به طور جدی‌تری برعهده دارند. اهمیت یافتن لذت‌های روابط جنسی به هر طریق (که این نیز ناشی از اشاعه فرهنگ فردگرایی غربی است) در این خصوص بسیار مهم است و باعث شده نقش فرزندان در تدوام زندگی زناشویی چندان نباشد.

اگر در دهه ۱۳۸۰ عمده دلیل فرهنگی موثر بر جدایی، خیانت مردان بود، در دهه ۱۳۹۰ متأسفانه بسیاری از زنان این مجوز را برای خود صادر کرده‌اند که در مقابل خیانت همسران خود واکنشی مشابه نشان دهند تا درس عبرتی برای آنها باشد و این احساس سر خوردگی را با

ناهمسان همسری خود دلیلی دیگر به جدایی‌ها است که یافته‌های پژوهش بر آن صحنه می‌گذارد؛ در واقع شانه خالی کردن از مسئولیت زندگی عمر دوران تاهلی را کاهش داده و از اهمیت داشتن فرزند کاسته است. در دهه ۱۳۸۰ یکی از علل طلاق در زیر مسئله‌ی فردی و شخصیتی، نازایی بود که در دهه ۱۳۹۰ با تغییرات فراوانی روبرو است؛ زیرا اغلب خانواده‌های ریشه‌ای به دلیل کم‌رنگ شدن نقششان، دخالتی در خصوص تشویق فرزندان‌شان به فرزندآوری ندارند.

در دهه ۱۳۸۰ به دلیل اهمیت خانواده بسیاری از مشاجرات به دلیل تفاوت در سبک زندگی و نحوه دعوت و پذیرایی بود که در دهه ۱۳۹۰ فرسایش یافتن اهمیت خانواده و توجه افراطی به خود، سبب شده این عامل در ایجاد جدایی نقش مهمی ایفا نماید.

بطور کلی می‌توان عوامل مهم برجسته در دهه ۱۳۹۰ که با این عوامل در دهه ۱۳۸۰ متفاوت است را این‌گونه عنوان داشت: کم‌اهمیت شدن نقش خانواده‌های ریشه‌ای در بدو ازدواج و همین‌طور در زمان زندگی زناشویی فرزندان‌شان و به دنبال آن کم‌اهمیت شدن نقش فرزندان در زندگی زناشویی، خیانت از سوی زنان که ناشی از سست شدن اعتقادات مذهبی در بین بعضی از خانواده‌های در شرف جدایی است.

References

1. fouladiyan, M. shojaee, M. Sociological Study of Divorce Proceedings. *Journal of Family Research*, 2020; 16(2): 231-257.
2. Thornton ,A. Reading History side ways: The fallacy and Enduring Impact of the Developmental Paradigm of Family Life. university of Chicago press. 2013.
3. Sadeghi, R. Social economic factors affecting the divorce of young people in Iran. *Quarterly Journal of Strategic Studies of Sports and Youth*. 2015: 15 (32): 22-1
4. Valchak, Y. Divorce from the perspective of a child, translated by Farzaneh Taheri, Tehran: Nashre Markaz. 1987.
5. Civil Registration Organization of the country. Yearbook of the Civil Registration Organization of the country 2017, Tehran. 2017
6. Naimi, M.R. The effect of family and satellite interaction on the phenomenon of divorce (a case study of Gorgan city). *Sociology Quarterly of Youth Studies*. 2018: 1: 191-211
7. Niazi, M. et al. Meta-analysis of studies and research on factors related to divorce in Iran for the period 1386-1396. *Women's Social Psychological Studies*. 2016: 154): 177-202. Doi: [10.22051/jwsp.2018.8627.1124](https://doi.org/10.22051/jwsp.2018.8627.1124)

روشی نامناسب جریان نمایند. عدم اعتماد به همسران و ناامیدی نسبت بر تداوم زندگی سبب شده کمتر به فرزند اوری توجه شود. اما تر و دیگران نیز در تحقیق خود که در سال ۲۰۰۳ انجام داده اند مهمترین عامل طلاق را خیانت ذکر کرده اند.

کاهش تمایل به فرزندآوری به دلایل گوناگون عملاً طلاق را ساده تر کرده است. اهمیت یافتن بیش از پیش صورت، ثروت و جوانی و کم‌اهمیت شدن سیرت و تعصبات معقول نسبت به خانواده باعث شده بیشتر مردان از زنان خود عروسک‌انی برای نمایش در جمع بسازند که باید گفت "خود کرده را تدبیر نیست".

در دهه ۱۳۸۰ بسیاری از مردان در مقابل پوشش‌های نامناسب همسران خود واکنش نشان می‌دادند، این شرایط در دهه ۱۳۹۰ به شدت تغییر کرده است.

جنگ تحمیلی ایران و عراق نسبت سنی زنان و مردان را به هم زده است و باعث شده بعضی از زنان برخلاف میل باطنی و ترس از مجرد ماندن به ازدواج با مردانی با سنین پایین‌تر و متفاوت به لحاظ اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و فردی و شخصیتی (عمدتاً در شرایط پایبندتر) رضایت بدهند که احساس ضرر در مردان ایجاد کرده است که این

8. Molayei. S. A ., Sociological Reflection on the Factors of Tendency to Divorce in the Last Decade of Iran. *Farhang-e Pazhouhesh*. 2019; 12(38): 45-74. doi: [10.22081/fpq.2019.69870](https://doi.org/10.22081/fpq.2019.69870)
9. Ghayyur, T. Marriage: Conflict. Dirorce in the Muslim Community: 2010 Survey Analysis Copyright 2010 Sound vision Foundartion.
10. Amato, R. P. & Raverty, D. People's Reasans for Divorcing; Gender, Social class, The Life course and Adjustment. *Journal of family Issues*. 2003: 24(5): 602-626.
11. Aghajani Mersa, H. Sociology of Spouse Selection, Marriage and Divorce, Tehran: Alam. 1997.
12. Habibpour Gatabi, K., NazokTabar, H. Divorce Factors in Mazandaran province. *Women's Strategic Studies*. 2011: 14(53): 87-127. Doi: [20.1001.1.20082827.1390.14.53.4.0](https://doi.org/10.1001.1.20082827.1390.14.53.4.0)
13. Cohen, B. An Introduction to Sociology. translated by Mohsen Talasi. Tehran: Farhang Mazazer. 2013